

115. Bijbelstudie over DE ZALIGSPREKINGEN - ASH'REI

אַשְׁרֵי

Deel 3: De zaligsprekingen in de Psalmen

Vrijwel iedere gelovige kent de zaligsprekingen uit de Bergrede en elke praktiserende Jood behoort het Ash'rei te kennen, dat ten minste drie maal per dag gereciteerd wordt in de Joodse gebeden, twee keer tijdens Shacharit en een keer tijdens Mincha, maar wat de meesten niet weten is, dat deze aan elkaar gerelateerd zijn. Het Ash'rei is immers niets anders dan een aaneenschakeling van zaligsprekingen uit diverse Psalmen. Daarnaast komen wij overigens ook een hele reeks zaligsprekingen tegen in de bijbelse wijsheidsliteratuur (משלי Mish'lei [Spreuken] 3:13, 8:32 en 34, 14:21, 16:20, 20:7 en 28:14) en in de profetieën over de komst van het Messiaanse vrederijk (ישעייהו Yeshayahu [Jesaja] 30:18, 32:20 en 56:2). Ook weten velen niet, dat er naast de zaligsprekingen uit Mattheüs 5 nog een tweede reeks zaligsprekingen in het Nieuwe Testament staat, namelijk in het boek Openbaring. In deze bijbelstudiereeks zullen wij daarom in meerdere afleveringen de diverse groepen van zaligsprekingen grondig doornemen omdat de Eeuwige ons hiermee een aantal belangrijke lessen wil meegeven op onze levenspad. Wij begonnen deze studiereeks met de 9 alom bekende zaligsprekingen uit מתתיהו Matityahu [Mattheüs] 5:3-12 en zullen het in deze derde aflevering hebben over de 26 zaligsprekingen in de Psalmen.

***“Welzalig de man die niet wandelt in de raad der g'ddelozen,
die niet staat op de weg der zondaars, noch zit in de kring der spotters;
maar aan de Tora van de Eeuwige zijn welgevallen heeft,
en diens Tora overpeinst bij dag en bij nacht.***

***Want hij is als een boom, geplant aan waterstromen, die zijn vrucht geeft op zijn tijd,
welks loof niet verwelkt; al wat hij onderneemt, gelukt!”***

(תהלים Tehilim [Psalmen] 1:1-3)

De eerste zaligspreking in het boek der Psalmen wordt uitgesproken voor hen, die aan de Tora van de Eeuwige hun welgevallen hebben en die dag en nacht bezig zijn de Tora te bestuderen. Zulke mensen worden met vruchtbare bomen vergeleken. Bomen worden in de TeNaCH vaak gebruikt als beeldspraak voor de mensen. In Israël zijn bomen namelijk tot op heden het symbool van de door G'd beloofde verandering van het bijbelse land van woestijn naar groene velden, maar het zijn uitsluitend de gezonde en sterke bomen, die het land Israël nieuw leven gaven, want de zieke en zwakke bomen hadden dit nooit kunnen bewerken. De Eeuwige wil, dat wij de eigenschappen vertonen van de stevige, sterke en gezonde bomen, en dit komt in deze eerste zaligspreking heel duidelijk naar voren. En hoe zit het met ons? Onderhouden wij de Shabat? Houden wij vast aan Zijn verbond en hebben wij inderdaad welgevallen aan G'ds Tora, zoals wij gelezen hebben in Psalm 1? Wandelen ook wij op de weg van de G'd van Israël of in de raad der g'ddelozen? Drinken wij inderdaad uit de stromen van levend water en zijn wij echt wel gezonde bomen die vrucht dragen? Opnieuw zegt de Eeuwige: *“De rechtvaardige zal groeien als een palmboom, opschieten als een ceder van de Libanon; geplant in het huis van Adonai groeien zij in de voorhoven van onze G'd; zij zullen in de ouderdom nog vrucht dragen, fris en groen zullen zij zijn!”* (תהלים Tehilim [Psalmen] 92:13-15). In de Bijbel is een boom dus niet zo maar een plant, maar het is een symbool van leven en van mens-zijn. Volgens het scheppingsverhaal plantte G'd twee bomen in het paradijs: de boom van kennis en de boom des levens. Het Hebreeuwse woord voor die laatste boom, עץ החיים Etz haChayim, is tevens de benaming voor de houten stokken waaraan de perkamenten Torarollen bevestigd zijn, en soms ook een ander woord voor Tora zelf. Zeker in een bloedheet en kurkdroog woestijnklimaat zijn bomen onmisbaar en kostbaar. Meer dan met enig gewas is het Jodendom verbonden met

bomen, in het bijzonder met fruitbomen, want in Israël heeft men het belang van bomen goed begrepen, want het waren namelijk de bomen die toen in de pionierjaren werden geplant, die de moerassen in Galilea, waar de malaria welig tierde, hebben ontwaterd en het land opnieuw tot leven hebben gebracht. Maar niet alleen dat! Bomen veranderden de droge woestijn in groen en vruchtbaar land. Zij zorgden er voor dat de aarde vocht ging vasthouden en ze gaven onderdak aan de mensen. Een boom betekent schaduw, voedsel en water. Een boom is met andere woorden inderdaad leven. Degene die dat goed begrepen heeft en עץ החיים Etz haChayim, de boom des levens, de Tora koestert en daar zijn vreugde in vindt, die wordt hier welzalg gesproken, want dat is waarlijk een gelukkig mens en zal veel zegen ervaren!

“Welzalg allen die bij Hem schuilen!”
(תהלים Tehilim [Psalmen] 2:12)

In de vertaling van ‘Het Boek’ staat deze 2^e zaligspreking als volgt: *“Zij die hun vertrouwen op Hem stellen, zijn gelukkige en gezegende mensen!”* Dit is een prachtige bemoediging en zeer zeker waar, maar wie wordt hier precies bedoeld met ‘Hem’? Bij wie moeten wij schuilen? Bij haShem? Vers 12, het laatste vers van Psalm 2, die met deze zaligspreking eindigt, begint met de woorden: נשקו בר Nishqu Bar [Kust de Zoon]. Dit Aramese woord voor ‘zoon’, בר bar, komt ook in משלי Mishlei [Spreuken] 31:2 voor en in het boek דניאל Dani’el [Daniël] maakt het deel uit van een titel die in B’rit haChadasha op Yeshua wordt toegepast: ‘de Zoon des mensen’ ofwel ‘de Mensenzoon’. In de context van Psalm 2 wordt hiermee duidelijk G’ds Zoon bedoeld, want in vers 7 zegt de Eeuwige tegen Zijn Gezalfde: *“Mijn zoon zijt Gij; Ik heb U heden verwekt!”* Psalm 2 is namelijk één van de Messiaanse Psalmen, die allemaal heen wijzen naar de Mashiach als de Koning der koningen, de Lijdende Knecht en Verlosser, de Profeet, de Koninklijke Priester, de Zoon van G’d, de Volmaakte Mens en de Rechter bij Zijn Wederkomst. De eerste van deze Psalmenreeks is Psalm 2, waarin de Eeuwige plechtig verklaart, dat de Mashiach Zijn Zoon is, die Hij als Koning heeft aangesteld over Zijn heilige berg Tziyon en waarin gesproken wordt over de overwinning van Yeshua haMashiach over Zijn vijanden, de oprichting van Zijn Koninkrijk, Zijn heerschappij en de aanbidding door Zijn volk. Wees verstandig zegt Psalm 2: geef het verzet op, ga schuilen bij de Mashiach, de Zoon van G’d! Wie dat doet kiest goed, maar wie dat niet doet zit op een doodlopende weg. Daarom eindigt de Psalm ook vanaf vers 10 met een oproep aan de machthebbers van de aarde om zich aan G’ds Zoon te onderwerpen en Hem eer te bewijzen met een kus, niet met een verraderlijke kus, zoals Judas Hem gekust heeft en zoals alle huichelaars Hem kussen, die voorgeven Hem te eren maar Hem in werkelijkheid beledigen. Neen, met een oprechte kus van genegenheid en onderwerping: *“Nu dan, koningen, wees verstandig, wees gewaarschuwd, leiders van de aarde! Onderwerp u in huiver aan de Eeuwige, juich Hem toe, vol eerbied, en kus Zijn Zoon de voeten!”* (Groot Nieuws Bijbel). Bij archeologische opgravingen is op talrijke afbeeldingen te zien, dat de vorsten van onderworpen volken, die het gezag van hun overwinnaar erkenden, zich voor zijn troon neerwierpen en zijn voeten kusten als teken dat ze hem aanvaardden als hun heer. Zo is het ook hier bedoeld. Zij, die zich aan Yeshua onderwerpen, Zijn voeten kussen, op Hem vertrouwen en bij Hem schuilen, zijn waarlijk welzalg!

***“Welzalg hij, wiens overtreding vergeven, wiens zonde bedekt is!
Welzalg de mens, wie de Eeuwige de ongerechtigheid niet toerekent,
en in wiens geest geen bedrog is!”***
(תהלים Tehilim [Psalmen] 32:1-2)

Onze hemelse Vader is liefdevol en vergevingsgezind. Als wij oprecht berouw hebben van onze zonden, dan wil Hij ze ons maar al te graag vergeven en ons de straf kwijtschelden, want daarvoor is Yeshua aan het kruis gestorven. Hij, die nooit gezondigd had, heeft de straf op Zich genomen die wij verdiend hadden om ons de kans te geven met een schone lei een nieuw begin te maken om voortaan rein en zuiver te leven. Deze kans moeten we met twee handen vastgrijpen. Als wij dat doen, dan staat ons deze dubbele zaligspreking te wachten. Als we dat niet doen, dan loopt het slecht af met ons en we moeten ons niet voor de gek laten houden door

dat stemmetje in ons dat ons wil wijsmaken dat het allemaal eigenlijk wel meevalt en dat het zo'n vaart niet loopt. Weet u, dat we allemaal zondigen weten we wel, maar we moeten wel uitkijken dat we niet een mentaliteit ontwikkelen om onder de mom van "nobody is perfect" gewoon te blijven doorgaan met zondigen omdat we er helemaal geen erg meer in hebben. Als wij namelijk eenmaal die houding hebben aangenomen, dan gaan we de grenzen steeds meer verleggen. We hebben het dan op een gegeven moment zelf niet eens meer door dat we zondigen omdat we datgene dat we doen vrij normaal vinden. Maar zonde blijft zonde, lieve mensen! Daarom is het zo belangrijk om de Tora voortdurend te bestuderen, "want de Tora doet zonde kennen" schrijft Sha'ul [Paulus] in Romeinen 3:20. Als wij inzien dat we gezondigd hebben en aan de hemelse Vader onze zonden bekennen, dan is Hij zo trouw en rechtvaardig om ons de zonden te vergeven en ons te reinigen van alles wat we verkeerd hebben gedaan, want het bloed van Yeshua reinigt ons van alle zonde (1 Joh. 1:7-9). Daarom gaf David in Psalm 32:5 een getuigenis van zichzelf en adviseerde ons in vers 6 voor ons eigen bestwil hetzelfde te doen: "Toen beleed ik U mijn zonde, ik dekte mijn schuld niet toe, ik zei: Ik beken de Eeuwige mijn ontrouw - en U vergaf mij mijn zonde, mijn schuld! Laten Uw getrouwen dus tot U bidden als zij in zichzelf een zonde vinden." (Nieuwe vertaling). Dit goedbedoelde advies zouden we ons ter harte moeten nemen, want als wij tot de erkentenis zijn gekomen dat wij gezondigd hebben en dit aan de Eeuwige belijden, dan mogen wij volgens 1 Joh. 2:1-2 weten, dat we bij de Vader iemand hebben die voor ons pleit en die rechtvaardig is: Yeshua haMashiach! "Hij, ja Hij, is het boeteoffer voor onze zonden, en niet alleen voor die van ons, maar voor die van de hele wereld." (Groot Nieuws Bijbel). Als de Eeuwige zelf, de hoogste Rechter, ons vrijgesproken heeft en ons de ongerechtigheid die wij bedreven hebben, niet toekent, dan zijn wij daadwerkelijk zalig te prijzen. De beste Advocaat van hele wereld heeft ons immers niet alleen vrijgepleit, maar zelfs vrijgekocht en daar een heel hoge losprijs voor betaald: Zijn eigen bloed! Laten we dat goed beseffen als we weer in verleiding komen te zondigen...

"Welzalg het volk, welks G'd de Eeuwige is, de natie, die Hij Zich ten erfdeel koos!"
(תהלים Tehilim [Psalmen] 33:12)

De 5^e zaligspreking behoeft eigenlijk geen verdere toelichting, want de tekst spreekt voor zichzelf: "Gelukkig het volk dat de Eeuwige als zijn G'd heeft, de natie die Hij verkoos als de Zijne!" Over welk volk en over welke natie wordt hier gesproken? Israël! Ook al zag het er vele eeuwen naar uit, dat Israël door G'd verworpen zou zijn, want de steden waren verwoest, het vruchtbare land veranderde in een woestijn en het volk leefde verstrooid in alle landen, maar het woord van G'd houdt eeuwig gestand en Hij blijft Israël koesteren als Zijn oogappel. In de vertaling van 'Het Boek' lezen wij: "Toen G'd de wereld tussen de volken verdeelde, gaf Hij elk een vast gebied. Hij stelde de grenzen vast naar het getal van de zonen van Israël. Maar Israël behoort de Eeuwige toe; het is het erfdeel van de Eeuwige! Hij beschermde Israël in de wildernis, in een streek die huilt van eenzaamheid, als Zijn eigen oogappel. Hij spreidde Zijn vleugels over Israël uit, net als een arend zijn jongen op de vleugels neemt en zo beschermt. Zo doet de Eeuwige met Zijn volk, de Israëlieten!" (ישעיהו Yeshayahu [Jesaja] 32:9-11). Het volk Israël is weliswaar als straf voor zijn ongehoorzaamheid in ballingschap gevoerd en door de eeuwen heen zwaar vervolgd, maar toch heeft de Eeuwige Israël nooit verworpen. Om hierover elk misverstand weg te ruimen schreef Sha'ul [Paulus] in Romeinen 11:1-2 heel duidelijk: "Dan stel ik de vraag: heeft G'd Zijn volk soms verstoten? Geen sprake van! Ik ben zelf een Israëliet, een nakomeling van Avraham en ik behoor tot de stam van Binyamin. Nee, G'd heeft Zijn volk, dat Hij gekozen had, niet verstoten!" De Eeuwige heeft Zijn volk vergeven en teruggebracht in het beloofde land. De steden zijn herbouwd en de woestijn begint nu te bloeien als een roos...

"Welzalg de man die bij Hem schuilt!"
(תהלים Tehilim [Psalmen] 34:9)

De 6^e zaligspreking in het boek der Psalmen lijkt op de tweede uit Psalm 2:12, want ook die geldt voor allen die bij Hem schuilen. Maar toch is de zaligspreking in Psalm 34 vers 9 anders, want daar staat nog een belangrijk zinnetje voor: "Smaakt en ziet, dat de Eeuwige goed is!" In

de nieuwe vertaling lezen wij vers 9 als volgt: *“Proef, en geniet de goedheid van de Eeuwige, gelukkig de mens die bij Hem schuilt.”* Je kunt de goedheid van de Eeuwige dus proeven en ervan genieten, want er zit smaak in Zijn goedheid. Maar dat proeven is niet vrijblijvend, want als wij geproefd hebben dat de Eeuwige goed is, dan verwacht Hij wel van ons dat wij daar ook iets van onze kant tegenoverstellen. Daarom schrijft Keifa haShaliach [de apostel Petrus] met het oog hierop: *“Legt dan af alle kwaadwilligheid, alle bedrog, huichelarij, afgunst en alle kwaadsprekerij, en verlangt als pasgeboren kinderen naar de redelijke, onvervalste melk, opdat gij daardoor moogt opwassen tot zaligheid, indien gij geproefd hebt, dat de Eeuwige goedertieren is.”* (1 Petrus 2:1-3). Heeft u het geproefd? Dan mag u bij Hem schuilen!

***“Welzalig de man, die de Eeuwige tot zijn vertrouwen heeft gesteld,
die zich niet wendt tot de hovaardigen, noch tot hen die naar leugen afdwalen!”***
(תהלים Tehilim [Psalmen] 40:5)

De 7^e zaligspreking zegt eigenlijk hetzelfde als Psalm 118:8, want daar zegt David: *“Het is beter bij de Eeuwige te schuilen dan op mensen te vertrouwen!”* Mensen stellen je maar al te vaak teleur, maar onze hemelse Vader is getrouw. Hij houdt van Zijn kinderen en zal hun vertrouwen nooit beschamen. Sterker nog: Hij zou het ons juist bijzonder kwalijk nemen als wij eerder op mensen zouden vertrouwen dan op Hem, want Hij is een naijverige G'd. Dat brengt Hij in ירמיהו Yirm'yahu [Jeremia] 17:5 onmiskenbaar duidelijk naar voren: *“Dit zegt de Eeuwige: Vervloekt wie op een mens vertrouwt, wie zijn kracht ontleent aan stervelingen, wie zich afkeert van de Eeuwige!”* In vers 7 zegt Hij echter: *“Gezegend wie op de Eeuwige vertrouwt, wiens toeverlaat de Eeuwige is!”* (Nieuwe vertaling). Weet u, ikzelf en mijn gezin hebben in ons leven heel veel meegemaakt en behoorlijk diep in de put gezeten, maar de Eeuwige heeft ons steeds terzijde gestaan en ons keer op keer weer bovenop geholpen omdat wij ons vertrouwen op Hem gesteld hebben en daarom is *“Adonai li, lo ira”* van Zipporah Bennett één van onze favoriete liederen waar wij altijd veel kracht uit mogen putten als wij het moeilijk hebben:

אדוני לי לא אירא: מה יעשה לי אדם? (2x)
מן המצר קראתי יה ענני במרחב יה:
טוב לחסות באדוני מבטח באדם:
טוב לחסות באדוני מבטח בנדיבים:

Adonai li, lo ira! Ma ya'ase li adam? (2x)
Min haMetzar qarati Yah, anani bamer'chav Ya.
Tov lachasot baAdonai mib'toach ba'adam.
Tov lachasot baAdonai mib'toach binedivim.

*Adonai is mijn G'd, ik heb geen vrees! Wat kan een mens mij nu doen? (2x)
Vanuit mijn benauwdheid riep ik tot G'd, Adonai gaf ruimte en antwoord.
Beter te schuilen bij Adonai, dan vertrouwen op de mensen.
Beter te schuilen bij Adonai dan vertrouwen op prinsen.*

Dit prachtige lied, nr. 69 in de zangbundel “Hoej'dot” en nr. 99 in “Zimrat HaAretz”, is ontleent aan de verzen 6,5,8 en 9 van Psalm 118. Wie zijn vertrouwen op de Eeuwige stelt, is welzalig!

***“Welzalig hij die acht slaat op de geringe;
ten dage des onheils zal de Eeuwige hem uitkomst geven!”***
(תהלים Tehilim [Psalmen] 41:2)

Deze 8ste zaligspreking in de Psalmen sluit naadloos aan bij de 5de zaligspreking uit מתתיהו Matityahu [Mattheüs] 5:7, waar Yeshua in de Bergrede zegt: *“Zalig de barmhartigen, want hun zal barmhartigheid geschieden!”* Wie zich bekommert om de armen en zich ontfermt over de ellendigen, toont barmhartigheid en zal daarvoor zalig gesproken. In de nieuwe vertaling staat תהלים Tehilim [Psalmen] 41:2 als volgt: *“Gelukkig wie zorgt voor de armen; in kwade*

dagen zal de Eeuwige hem uitkomst geven!” en in de vertaling van ‘Het Boek’: “Gelukkig is de man die voor de kleinen zorgt; als hemzelf eens onheil treft, zal de Eeuwige hem helpen.” Maar let nu goed op, want daar staat namelijk wel tegenover: “Wie zijn oren dichtstopt voor het hulpgeroep van de armen, wordt zelf ook niet verhoord, wanneer hij om hulp roept!” (משלי Mish'lei [Spreuken] 21:13, ‘Het Boek’). Het is dus een wisselwerking en voor beide situaties hebben we een bekende Nederlandse gezegde. In het eerste geval zeggen wij: “Wie goed doet, goed ontmoet!” en in het tweede geval zeggen wij: “Koekje van eigen deeg”. Zoals wij met onze medemensen omgaan, zal de Eeuwige ook ons behandelen, want tussen beide behandelingen bestaat een causaal verband. Dat blijkt uit de bovenstaande teksten, maar deze basisgedachte loopt ook als een rode draad door de hele prediking van Yeshua: “Weest barmhartig, gelijk uw Vader barmhartig is. En oordeelt niet en gij zult niet geoordeeld worden. En veroordeelt niet en gij zult niet veroordeeld worden; laat los en gij zult losgelaten worden. Geeft en u zal gegeven worden: een goede, gedrukte, geschudde, overlopende maat zal men in uw schoot geven. Want met de maat, waarmee gij meet, zal u wedergemet worden!” (Lucas 6:36-38)

**“Welzalig hij, die Gij verkiest en doet naderen, opdat hij wone in Uw voorhoven.
Wij zullen verzadigd worden met het goede van Uw huis, het heilige van Uw tempel!”**
(תהלים Tehilim [Psalmen] 65:5)

De 9^e zaligspreking is heel apart, want hier wordt niet degene zalig gesproken die gekozen heeft voor de Eeuwige, maar die gekozen is door de Eeuwige, dus juist andersom. Als men deze tekst letterlijk neemt, dan heeft die uiteraard betrekking op de tempel in Jeruzalem, en dan wel de toekomstige tempel in het nieuwe Jeruzalem, want de tempel van weleer is er helaas niet meer op de Kotel na, die juist klaagmuur genoemd wordt omdat de tempel verwoest is. Men kan deze tekst echter ook anders lezen, namelijk, dat daar G'ds hemelse tempel mee bedoeld is, Zijn verblijfplaats die Yeshua “het huis van Mijn Vader” noemde, waarvan Hij gezegd heeft: “In het huis mijns Vaders zijn vele woningen - anders zou ik het u gezegd hebben - want ik ga heen om u plaats te bereiden; en wanneer ik heengegaan ben en u plaats bereid heb, kom ik weder en zal u tot Mij nemen, opdat ook gij zijn moogt, waar ik ben. En waar ik heenga, daarheen weet gij de weg. Tomas zeide tot Hem: Heer, wij weten niet, waar Gij heengaat; hoe weten wij dan de weg? Yeshua zeide tot hem: Ik ben de weg en de waarheid en het leven; niemand komt tot de Vader dan door Mij!” (יוחנן Yochanan [Johannes] 14:2-6). Wij kennen de Weg en deze Weg willen wij maar al te graag bewandelen en daarvan niet afwijken, want deze Weg leidt tot het huis van de Vader, het einddoel van onze reis, want pas daar zijn we echt thuis. Daar willen wij wonen. De psalmist prijst hier degenen zalig, die het grote voorrecht te beurt valt om door haShem verkozen te worden in Zijn voorhoven te mogen wonen, want het is helemaal niet zo vanzelfsprekend om daar überhaupt binnen te komen. Het erkennen van Yeshua als Heer alleen is niet voldoende, want de tweede voorwaarde is het naleven van de Tora, het doen van G'ds wil: Yeshua heeft immers gezegd: “Niet een ieder, die tot Mij zegt: Here, Here, zal het Koninkrijk der hemelen binnengaan, maar wie doet de wil mijns Vaders, die in de hemelen is!” (מתתיהו Matityahu [Mattheüs] 7:21).

**“Welzalig zij die in Uw huis wonen, zij loven U gestadig!
Welzalig de mensen wier sterkte in U is, in wier hart de gebaande wegen zijn!”**
(תהלים Tehilim [Psalmen] 84:5-6)

De 10^e zaligspreking in vers 5 wordt door de Talmud aangehaald als bewijs voor de opstanding want in het traktaat סנהדרין Sanhedrin 91b staat: “Rabbi Yehoshua, de zoon van Levi, heeft gezegd: Van waaruit laat zich de opstanding van de doden in de Schrift bewijzen? Er staat geschreven: Welzalig zij die in Uw huis wonen, zij loven U gestadig! Er staat niet: zij loofden U, maar: zij zullen U loven. Het bewijs voor de opstanding der doden laat zich van hier uit de Schrift aantonen.” De 10^e zaligspreking zou men ook als een vervolg kunnen zien van de 9^e, want de overgang tussen beide zaligsprekingen wordt in Psalm 84 gevormd door de verzen 3 en 11: “Mijn ziel verlangt, ja smacht naar de voorhoven van de Eeuwige; mijn hart en mijn vlees jubelen tot de levende G'd!” - “Want een dag in Uw voorhoven is beter dan duizend elders; ik wil

liever staan aan de drempel van het huis mijns G'ds dan verblijven in de tenten der g'ddeloosheid." Herkent u zichzelf hierin? Staat u ook liever bij de ingang van G'ds huis dan te wonen bij mensen zonder G'd en gebod? In 'Het Boek' staat dit bijzonder treffend geformuleerd: *"Ik heb liever de minste plaats in Uw huis dan een ereplaats in een huis waar men met U spot!"* Daar kan ik mij heel goed in vinden, want zo denk ik er ook over. En toch is het niet Zijn bedoeling dat wij bij de drempel blijven staan, want Yeshua wil niets liever dan dat wij allemaal naar binnen gaan om met Hem samen te zijn, want Hij verlangt naar ons. Hij heeft de weg voor ons vrijgemaakt door het offer op Golgotha en zo kunnen wij vol verlangen uitkijken naar de dag dat wij naar binnen mogen om in Zijn huis te mogen wonen. Natuurlijk is het nog een lange en soms moeizame weg te gaan, toch G'd heeft ons volgens de bekende spreuktegel geen kalme reis beloofd, maar wel een behouden aankomst. Daarom zegt de 11^e zaligspreking in de verzen 6 t/m 8 in de vertaling van Het Boek: *"Gelukkig zijn de mensen die Uw kracht kennen en ervaren; zij weten hoe zij op Uw weg moeten blijven. Wanneer zij in hun leven door een donker dal gaan, ontspringen daar opeens allemaal bronnen. Problemen veranderen in zegeningen. Zij leven door Uw kracht en worden altijd door U beschermd. Zij ontmoeten G'd in Tzion, waar Hij woont!"* Om deze reden eindigt Psalm 84 terecht met de 12^e zaligspreking:

"Welzalig de mens die op U vertrouwt!"
(תהלים Tehilim [Psalmen] 84:13)

Opnieuw worden degenen zalig gesproken die niet naar de omstandigheden kijken en zich niet bezorgd maken, maar volledig op de Eeuwige vertrouwen. Zo roept ook Yeshua u en mij op om ons vertrouwen op Zijn Vader te stellen: *"Weest niet bezorgd over uw leven, wat gij zult eten of over uw lichaam, waarmede gij u zult kleden. Want het leven is meer dan het voedsel en het lichaam meer dan de kleding. Let op de raven, zij zaaien niet en zij maaien niet, zij hebben geen voorraadkamer of schuur, en toch voedt G'd ze. Hoe ver gaat gij de vogelen te boven! Wie van u kan door bezorgd te zijn een el aan zijn lengte toevoegen? Indien gij dan zelfs het geringste niet kunt, wat zult gij u bezorgd maken om het overige? Let op de leliën, hoe zij spinnen noch weven, en Ik zeg u, dat zelfs Sh'lomo [Salomo] in al zijn heerlijkheid niet bekleed was als een van deze. Indien nu G'd het gras op het veld, dat er heden is en morgen in de oven geworpen wordt, zo bekleedt, hoeveel te meer u, kleingelovigen? En gij, zoekt niet wat gij eten of drinken zult en weest niet verontrust, want naar al deze dingen gaat het zoeken van de volken der wereld uit. Doch uw Vader weet, dat gij deze dingen behoeft. Maar zoekt Zijn Koninkrijk, en die dingen zullen u bovendien geschonken worden. Wees niet bevreesd, gij klein kuddeke! Want het heeft uw Vader behaagd u het Koninkrijk te geven."* (Lucas 12:22-32).

***"Welzalig het volk dat de jubelroep kent,
zij wandelen, Eeuwige, in het licht van Uw aanschijn!"***
(תהלים Tehilim [Psalmen] 89:16, Hebreeuws: 15)

'Jubelroep' is in deze 13^e zaligspreking eigenlijk niet het juiste woord. In de Hebreeuwse tekst staat daar namelijk: אַשְׁרֵי הָעַם יִדְעֵי תְרוּעָה יְהוָה בְּאוֹר־פְּנֵיךָ יִהְלְכוּן: Ash'rei ha'Am yod'ei t'rua Adonai be'or paneicha y'halechun. Het woord, dat in de NBG-vertaling weergegeven is met 'jubelroep', is תְרוּעָה t'rua. Waar kennen wij dit woord van? Juist, Rosh haShana, het feest waarop de Shofar [ramshoorn] geblazen wordt en daarom ook יוֹם תְרוּעָה Yom T'rua wordt genoemd, het feest van het shofargeklank ofwel het feest van het shofargeklank. De juiste vertaling van תְרוּעָה t'rua is dus geschal of geklank. De Statenvertaling is daarom correct. Daarin staat wij de 13^e zaligspreking als volgt: *"Welgelukzalig is het volk, hetwelk het geklank kent; o Eeuwige! zij zullen in het licht Uws aanschijns wandelen."* Het geklank, waarover hier gesproken wordt, is dus geen algemene jubelroep, wat de NBG-vertaling suggereert, maar een verwijzing naar וַיִּקְרָא Vayiq'ra [Leviticus] 23:24. Ik citeer opnieuw uit de Statenvertaling: *"Spreek tot de kinderen Israels, zeggende: In de zevende maand, op de eerste der maand, zult gij een rust hebben, een gedachtenis des geklanks (זְכוֹרֹן תְרוּעָה zich'ron t'rua), een heilige samenroeping."* Wij kunnen hierbij echter ook denken aan de aankondiging van het jubeljaar,

het jaar van de bevrijding, dat op Yom Kipur werd ingeluid met het geklank van de Shofar: *“Dan zult gij shofargeschal doen rondgaan in de zevende maand op de tiende van de maand; op de Verzoendag zult gij de Shofar doen rondgaan door uw ganse land!”* (ויקרא וַיִּקְרָא [Leviticus] 25:9). Het shofargeklank bij het uitroepen van het jubeljaar spreekt vooral van het herstel van het volk Israël in de eindtijd. Door de toevoeging: *“zij zullen in het licht Uws aanschijns wandelen”* bij de zaligspreking van het volk, dat het geklank kent, wordt immers rechtstreeks verwezen naar de dag waarop *“zij Hem zullen zien die zij doorstoken hebben”* (זכריה Z'char'ya [Zacharia] 12:10) als Hij bij het geklank van de Shofar terugkomt in grote macht en heerlijkheid. Wij kennen het geklank. Laat ons waakzaam zijn, opdat ook wij bij het blazen van de laatste Shofar tot de uitverkorenen mogen horen, die hier zalig worden gesproken: *“Want de Eeuwige zelf zal op een teken, bij het roepen van een aartsengel en bij het geklank ener Shofar G'ds, nederdalen van de hemel, en zij, die in de Mashiach gestorven zijn, zullen het eerst opstaan; daarna zullen wij, levenden, die achterbleven, samen met hen op de wolken in een oogwenk weggevoerd worden, de Eeuwige tegemoet in de lucht, en zó zullen wij altijd met de Eeuwige wezen!”* (א תס לוניקים Tesaloniqim alef [1 Tessalonicenzen] 4:14-17).

“Welzalg de man die Gij kastijdt, Eeuwige, die Gij onderwijst uit Uw Tora!”
(תהלים Tehilim [Psalmen] 94:12)

De ouderen onder ons, die nog de lijfstraffen op de lagere school hebben meegemaakt, kunnen bevestigen dat het vroeger vrij normaal was, dat het onderwijzen gepaard ging met tuchtigen. Zij kijken er dus ook niet zo vreemd van op dat hier in Psalm 94 over kastijding gesproken wordt in verband met het onderwijzen uit de Tora, maar bij de jongere generatie komt deze kastijding helemaal niet zo prettig over. En toch moeten we dit niet zozeer zien als een ‘erin slaan van de informatie’, maar eerder als een corrigerende tik, waaruit men lering kan trekken. Daarom wordt degene zalig gesproken, die zich laat kastijden. Ook in איוב Iyov [Job] 5:17 vinden wij een soortgelijke zaligspreking: *“Zie, welzalg de mens, die G'd kastijdt; versmaad daarom de tucht des Almachtigen niet.”* Nog duidelijker komt dit naar voren in de vertaling van ‘Het Boek’: *“Hoe benijdenswaardig is een mens, die door G'd streng wordt opgevoed. Wordt daarom niet boos als de Almachtige je om je zonde straft.”* De Eeuwige heeft ons in Zijn liefde de Tora met 613 ge- en verboden gegeven als richtlijn voor ons leven. Zij zijn voor ons letterlijk een geschenk uit de hemel. Laten wij dit kostbare geschenk dankbaar aanvaarden en toepassen in ons eigen persoonlijk leven en niet ongelezen in de boekenkast zetten zoals velen doen met boeken die ze voor hun verjaardag hebben gekregen. Zo mogen wij allen vasthouden aan de woorden van תהלים Tehilim [Psalmen] 94:12, waar geschreven staat: *“Gelukkig de mens, Eeuwige, die door U wordt geleid en onderwezen in Uw Tora en Uw leer!”*

“Welzalg zij, die het recht onderhouden, die te allen tijde gerechtigheid doen!”
(תהלים Tehilim [Psalmen] 106:3)

Wat wordt hier precies bedoeld? Wat is het verschil tussen recht en gerechtigheid? Is dat niet hetzelfde? Nee, in elk geval niet in de Hebreeuwse grondtekst. Daar luidt de 15^e zaligspreking als volgt: אַשְׁרֵי שׁוֹמְרֵי מִשְׁפָּט עֹשֵׂה צְדָקָה בְּכָל־עֵת: Ash'rei shom'rei mish'pat, osei tz'daqa b'chol et! Het woord מִשְׁפָּט mish'pat, dat hier vertaald is met ‘recht’, heeft tevens de betekenis van ‘gerecht’, ‘rechtsgeding’ en ‘oordeel’. בֵּית־מִשְׁפָּט beit mish'pat is het gerechtshof, מִשְׁפָּטִים mish'patan is een jurist en מִשְׁפָּטִי mish'patis is ‘juridisch’. Het woord ‘recht’ heeft dus letterlijk een juridisch karakter. Het gaat hier derhalve duidelijk om het onderhouden van de wet, zowel de burgerlijke wet alsook G'ds wet, de Tora! Het woord צְדָקָה tz'daqa, dat hier vertaald is met ‘gerechtigheid’, heeft eigenlijk meer de betekenis van weldadigheid, liefdadigheid, het geven van aalmoezen, maar het Hebreeuwse woord voor ‘rechtvaardigheid’ is צְדָקָה tzedeq. Het geven van צְדָקָה tz'daqa aan de armen is een Mitz'va, een opdracht van haShem! Een weldoener die zich hieraan houdt en de naastenliefde beoefent, is een צְדִיק Tzadiq, een rechtvaardige. Wie

dus de Eeuwige lief en zijn geboden onderhoudt en zijn naaste liefheeft als zichzelf en hem weldadigheid bewijst, die is het, die hier zalig wordt gesproken, want: *"Gerechtigheid en recht doen, is de Eeuwige welgevalliger dan offers!"* staat in מִשְׁלֵי Mish'lei [Spreuken] 21:3.

"Welzalig de man, die de Eeuwige vreest, die van harte lust heeft in Zijn geboden!"
(תהלים Tehilim [Psalmen] 112:1)

De mooiste vertaling van deze 16^e zaligspreking vond ik in de Groot Nieuws Bijbel. Daar staat: *"Gelukkig de mens die ontzag heeft voor de Eeuwige en vreugde vindt in Zijn geboden!"* Vindt u dat niet ook prachtig onder woorden gebracht? Daarom vind ik het zo jammer, dat vele kerken, waarin deze vertaling gelezen wordt, zo bitter weinig ervan begrepen hebben. Zij hebben wel ontzag voor de Eeuwige, maar zij vinden geen vreugde in Zijn geboden omdat hen geleerd is dat ze vrij zijn van de Wet. De navolging van deze verkeerde leer heeft echter vergaande consequenties voor het persoonlijk leven van de gelovigen, want een waarlijk gelukkig leven is slechts mogelijk als wij een hechte relatie hebben met onze Vader en Hem gehoorzamen.

***"Welzalig zij, die onberispelijk van wandel zijn, die in de Tora van de Eeuwige gaan!
Welzalig zij, die Zijn getuigenissen bewaren, die Hem van ganser harte zoeken!"***
(תהלים Tehilim [Psalmen] 119:1-2)

Opnieuw een dubbele zaligspreking, de 17^e en de 18^e. Eigenlijk is de hele Psalm 119 gewijd aan de zegeningen die wij mogen ervaren door te leven volgens de Tora. In deze psalm wordt bezongen hoe prachtig G'ds wet is. Een leuke bijkomstigheid is het Hebreeuwse woord נִצְרִי notz'rei in vers 2, dat hier vertaalt is met 'bewaren'. Als we namelijk de klinker 'e', de twee puntjes onder de resh weglaten, dan krijgen we het woord נִצְרִי notz'ri, dat 'christen' betekent. We kunnen dit zien als een knipoogje naar de christenen toe, dat deze psalm ook voor hen bedoeld is en niet alleen voor de joden. Opnieuw vind ik de vertaling in de Groot Nieuws Bijbel het meest sprekend voor deze beide verzen: *"Gelukkig wie een leven leidt zonder smet, wie zich richt naar de wet van de Heer! Gelukkig wie zich houdt aan wat Hij wil, wie Hem zoekt met heel zijn hart!"* Eigenlijk is het na het lezen hiervan niet meer dan logisch dat deze psalm juist ook voor de gelovigen uit de volken van toepassing is, want wie er bewust voor gekozen heeft om bij de G'd van Israël te horen, moet ook gaan leven zoals Hij dat van hem verwacht en doen wat de Eeuwige van Hem vraagt in Zijn wet, de Tora. Als wij beseffen, dat ons leven pas zin heeft als de Eeuwige het leidt, dan kunnen wij allen, joden en niet-joden, met blijdschap in ons hart de volgende verzen uit Psalm 119, die ik nog steeds uit de GNB wil citeren, vanuit ons hele hart beamen. Vers 14: *"Het leven naar Uw wil geeft mij een vreugde alsof ik rijk was!"* Vers 32-34: *"De weg van Uw geboden zal ik gaan, want U verruimt mijn hart. Laat mij, Heer, de weg zien die Uw wetten mij wijzen, die weg zal ik gaan, ten einde toe. Geef mij inzicht, dan zal ik leven naar Uw wet, mij houden aan Uw woord, met heel mijn hart!"* Vers 47: *"Uw geboden zijn mij een vreugde, Uw woorden heb ik lief!"* Vers 97: *"Hoe lief heb ik Uw wet! De hele dag is zij in mijn gedachten!"* Vers 99-100: *"Ik ben verstandiger dan mijn leermeesters, want ik overdenk wat U wilt. Ik heb meer inzicht dan ervaren oude mannen, want ik houd mij aan wat U ons opdraagt!"* Wie deze verzen kunnen beamen en ook daadwerkelijk in praktijk brengen, zullen blijdschap en zegen ervaren, want zij zijn het die hier zalig worden gesproken, ook al worden zij door medegelovigen vaak als 'wettisch' bestempeld. Laten we ons daar niets van aantrekken, maar steeds weer met vers 18 naar de Eeuwige gaan met het verzoek: *"Open mij de ogen, dan kan ik zien welke wonderen er in Uw wet schuilen!"* of in de nieuwe vertaling: *"Neem de sluier van mijn ogen, dan zal ik zien hoe wonderlijk mooi uw Tora is!"* Peter van Woerden heeft daar een prachtig lied van gemaakt, dat als nr. 10 is opgenomen in de zangbundel "Hoej'dot":

גב־עיני ואביטה נפלאות מתורתך

Gal einai v'abita nif'laot miToratecha!

Open mijn ogen, dat ik zie al de wonderen van Uw Tora!"

**“Welzalig de man die zijn pijlkoker met deze heeft gevuld.
Zij worden niet beschaamd, als zij spreken met de vijanden in de poort.”
(תהלים Tehilim [Psalmen] 127:5)**

De 19^e zaligspreking slaat niet letterlijk op het vullen van pijlkokers met pijlen, maar moeten we zien als beeldspraak. Dat blijkt duidelijk uit de beide voorgaande verzen 3 en 4: *“Zie, zonen zijn een erfdeel van de Eeuwige, een beloning is de vrucht van de schoot. Als pijlen in de hand van een held, zo zijn de zonen der jeugd.”* In Het Boek luiden alle drie verzen als volgt: *“Kinderen zijn een geschenk van de Eeuwige. Hij beloont u met een nageslacht. Zoals de pijn in zijn hand de soldaat zekerheid geeft, beloven ook uw kinderen veel voor de toekomst. Gelukkig is de man die zoveel ‘pijlen’ heeft. Hij heeft de zekerheid ook in zijn ouderdom veilig te zijn.”* Wij moeten bij het lezen hiervan wel rekening houden met het feit dat er nog geen sociale zekerheid was in de tijd toen deze psalm werd geschreven. Pas als wij dit beseffen wordt ons de volle draagwijdte van deze zaligspreking duidelijk. Wie geen kinderen had moest bedelen! In derdewereldlanden is dat nog steeds zo, maar vooral in bijbelse tijden was dit een doemscenario waar elke man in Israël bang voor was. Het krijgen van kinderen was en is daarom een bijzondere zegen van G'd waar we dankbaar voor moeten zijn. Velen staan daar niet bij stil. Kinderen hebben echter hun ontstaan niet aan het toeval te danken, maar aan de Eeuwige en daarom wordt ons nageslacht door Sh'lomo [Salomo], de auteur van deze psalm, tot de voornaamste aardse zegeningen gerekend, die onze hemelse Vader de mens schenkt, en dan op de eerste plaats onze zonen. Toch mogen wij niet zó met de zonen ingenomen zijn, dat we de dochters verachten, zoals o.a. in China en India het geval is, maar wij moeten beseffen dat er ook dochters nodig zijn om een nageslacht te kunnen garanderen. Vaders moeten dus niet egoïstisch denken, maar tevreden zijn met het geslacht van de kinderen die G'd hun geeft en zich daarin schikken, want Hij weet het beste wat wij nodig hebben. Als wij dat doen en de Eeuwige dankbaar zijn voor elk kind dat Hij ons schenkt, dan zullen ook wij zalig gesproken worden.

**“Welzalig ieder die de Eeuwige vreest, die in Zijn wegen wandelt,
want gij zult eten de opbrengst van uw handen; welzalig gij, het zal u welgaan!”
(תהלים Tehilim [Psalmen] 128:1-2)**

De 20^e en 21^e zaligspreking zijn voortvloeijsels van de 19^e, want vers 3 zegt in de vertaling van de Groot Nieuws Bijbel: *“Je vrouw is als een wijnstok in je huis, ze zal het met kinderen vullen; talrijk zullen ze zijn, als jonge takken aan de olijfbomen; met velen zul je aan tafel zitten. Zo voorspoedig gaat het je, als je ontzag hebt voor de Eeuwige!”* en ten slotte in vers 6: *“Je zult je kleinkinderen nog zien. Vrede over Israël!”* Deze beide zaligsprekingen maken overigens deel uit van het מנחה Min'cha [middaggebed] op Shabat en ook van het nachtgebed, dat in het Hebreeuws על המיטה שמע על קריאת Sh'ma al haMita [de geloofsbelijdenis op bed] wordt genoemd omdat het nachtgebed gezegd wordt voordat men gaat slapen. De zegen die zij, die hier zalig gesproken worden, mogen ervaren is de ideale gezinssituatie: de man heeft een goed inkomen om zijn gezin te kunnen onderhouden, zijn echtgenote is de vlijtige huisvrouw die elke Erev Shabat wordt geprezen met het zingen van אשת חיל Eshet Chayil [het loflied op de vlijtige huisvrouw] en het echtpaar is gezegend met kinderen en kleinkinderen. Zij komen niets tekort, want de Eeuwige zorgt voor het gezin van hem die aan de voorwaarde voldoet, namelijk die de Eeuwige vreest en in Zijn wegen wandelt. Ook in משלי Mish'lei [Spreekwoorden] 8:32 staat een zaligspreking met bijna dezelfde bewoording: *“Welzalig zijn zij die Mijn wegen bewaren!”*

**“Babel, weldra word je verwoest. Gelukkig hij die wraak zal nemen en jou doet wat jij ons hebt gedaan. Gelukkig hij die jouw kinderen grijpt en op de rotsen verplettert.”
(תהלים Tehilim [Psalmen] 137:8-9)**

En nu worden we met het lezen van de 22^e en 23^e zaligspreking opeens geconfronteerd met een heel lastige tekst, waarvan we zo op het eerste gezicht niet weten wat we ermee moeten. Hoe kan iemand zalig gesproken worden, die kleine kinderen tegen de rotsen te pletter gooit? Alleen het idee al vervult ons met afgrijzen. Natuurlijk moeten we rekening houden met het feit dat deze teksten geschreven zijn in een tijdperk en een denkwereld die heel erg ver verwijderd

is van de onze, maar dan nog. Degene die hier zo gelukkig wordt geprezen voor het plegen van deze gruweldaad, doet dit wel in opdracht van de Eeuwige, laten we dat goed beseffen! Maar dan komt natuurlijk het volgende probleem: Zijn dit de woorden van een liefdevolle G'd? Is zo een gruwelijk bevel niet in strijd met rest van de Bijbel, waarin gesproken wordt over de G'd van oneindige liefde? Wat doen we dus met deze lastige teksten? We kunnen niet ontkennen dat ze in de Bijbel staan, dus dan maar gewoon negeren, verzwijgen, niet over praten? Laat dat nou precies datgene zijn, wat de samenstellers van de liberale Sidoer gedaan hebben. Op pagina 703 staan van Psalm 137 alleen de verzen 1 t/m 6. De verzen 8 en 9 zijn gewoon weggelaten. Wel, dat noem ik de weg van de kortste weerstand. Wat dat betreft kan ik de orthodoxe Sidoer meer waarderen, want daar staat op de pagina's 344 en 355 de hele psalm inclusief de laatste twee verzen. Blijft echter de vraag of deze tekst wel thuishoort in de opsomming van de zaligsprekingen. Ik vind van wel, want volgens mij moeten wij de laatste twee verzen van Psalm 137 over de vernietiging van aartsvijand Babel niet alleen in de historische context lezen, maar vooral ook met het oog op de val van Babylon, *“de moeder van de hoeren en van de gruwelen der aarde”* in Openbaring 17:1 t/m 19:4. Het historische Babel, en dus de letterlijke vervulling van de bovenstaande verzen, is overigens niet door G'ds volk Israël, maar door het Perzische Rijk met de grond gelijk gemaakt. Het door en door slechte Babylon waarover in Openbaring gesproken wordt, is een geestelijke macht, die echter wel de kenmerken van het oude Babel vertoont en haar kinderen zijn voortgekomen uit haar geestelijke hoererij. Deze kinderen van Babel zijn het resultaat van overspel en zullen gedood worden omdat zij die de leer van Izébel volgen, een religieus systeem dat zich in de eindtijd door haar hoererij met de antichrist tegen het volk van G'd zal keren. Zij zullen letterlijk door de steen verpletterd worden, die door de bouwlieden werd afgekeurd, maar die tot een hoeksteen is geworden: Yeshua! (Mt 21:42-44). *“Gij, dochter van Babel, ter verwoesting bestemde, gelukkig hij, die u zal vergelden hetgeen gij ons hebt aangedaan; Gelukkig hij, die uw kinderen zal grijpen en tegen de rots verpletteren!”*

***“Welzalg het volk, waarmee het zo gaat!
Welzalg het volk, welks G'd de Eeuwige is!”***
(תהלים Tehilim [Psalmen] 144:15)

De 24e en 25^e zaligspreking slaat uitsluitend op Israël, het volk waarvan de Eeuwige gezegd heeft, dat het Zijn volk is! Ruth heeft gezegd: *“Uw volk is mijn volk en uw G'd is mijn G'd!”* (רות Rut [Ruth] 1:16). Deze twee zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Ruth heeft dat heel goed begrepen! In Psalm 144:15 staat namelijk niet: *“Welzalg de individuele gelovige, wiens G'd de Eeuwige is”*, en ook niet *“de gemeente”*, maar *“het volk!”* Het verhaal van Ruth, maar ook de recente geschiedenis leert ons weliswaar, dat de gelovigen uit de volken, die zich met G'ds volk Israël willen verbinden het niet gemakkelijk zullen krijgen en zelfs vervolgt zullen worden, maar daar staat wel tegenover dat zij ook mogen delen in deze zaligsprekingen.

***“Welzalg hij, die de G'd van Jakob tot zijn hulpe heeft,
wiens verwachting is op de Eeuwige, zijn G'd!”***
(תהלים Tehilim [Psalmen] 146:5)

De 26^e en tevens laatste zaligspreking in het Boek der Psalmen, die tevens deel uit maakt van het שחרית Shacharit [ochtendgebed], correspondeert met de getuigenis in Psalm 46:8, waarin de psalmist zegt: *“De Eeuwige Tz'vaot is met ons, onze burcht is de G'd van Ya'aqov!”* (Nieuwe vertaling). Ya'aqov had het niet makkelijk. Telkens weer zat men op zijn hielen en trachtte men naar zijn leven, maar de Eeuwige heeft hem beloofd: *“Ik ben met u en Ik zal u behoeden overal waar gij gaat, en Ik zal u wederbrengen naar dit land, want Ik zal u niet verlaten!”* (Gen 28:15). Ya'aqov hield aan deze belofte vast. *Ook al had hij heel wat tegenslagen te verduren* en in zijn leven ook veel verdriet gehad zoals om Yosef, waarvan gezegd werd dat hij door een wild dier was verscheurd en om zijn geliefde vrouw Rachel, die bij de geboorte van Binyamin stierf, *toch heeft hij zijn vertrouwen altijd op de Eeuwige gesteld en hij kwam er niet bedrogen uit. Daarin dient hij ons als voorbeeld, want zijn G'd is ook onze G'd: “Gelukkig wie de G'd van Ya'aqov tot hulp heeft, wie zijn hoop vestigt op de Eeuwige, zijn G'd!”* Amen.